

ผลของการใช้คลังข้อมูลภาษาอังกฤษ
เฉพาะด้านที่มีต่อการแปลระหว่าง
ภาษาอังกฤษและภาษาไทย*
Impacts of Specialized English Corpus on
Translation between English and Thai

ปริมา มัลลิกะมาส

Prima Mallikamas

วิโรจน์ อรุณมานะกุล

Wirote Aroonmanakun

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลของการใช้คลังข้อมูลภาษาอังกฤษเฉพาะด้านที่มีต่อการแปลระหว่างคู่อังกฤษกับภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่าคลังข้อมูลภาษาประเภทนี้เป็นทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อการแปล โดยในการแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ คลังข้อมูลภาษาช่วยลดข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการเลือกใช้คำและสำนวนภาษารวมทั้งศัพท์เฉพาะสาขา สำหรับในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทยนั้น คลังข้อมูลภาษาช่วยให้มีความเข้าใจต้นฉบับในส่วนของความหมายของคำและเนื้อหาเฉพาะด้านได้ดีขึ้น ผลการทดลองยังแสดงด้วยว่าคลังข้อมูลภาษาอังกฤษเฉพาะด้านนี้เป็นประโยชน์ต่อการแปลจากภาษาไทยเป็น

* งานวิจัยนี้ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

อังกฤษซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาฉบับแปลมากกว่าการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับความเข้าใจเนื้อหาต้นฉบับดังจะเห็นได้จากจำนวนข้อผิดพลาดโดยรวมในการแปลแบบแรกที่มีน้อยกว่าการแปลแบบที่สอง นอกจากนี้ผลการทดลองช่วยให้ตระหนักถึงปัจจัยและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลภาษาในการแปล ข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้สามารถพัฒนาแนวทางและวิธีการในการนำคลังข้อมูลภาษามาใช้สอนวิชาแปลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผู้เรียนในการใช้ทรัพยากรการแปลแบบใหม่นี้ให้ดียิ่งขึ้นได้ต่อไป

Abstract

This paper aims to explore the impact of specialized English corpus on translation between Thai and English. The results show that the corpus has served as a valuable translation resource. In translation from Thai to English, the corpus is useful for selecting appropriate expressions and technical terms, while in translation from English into Thai, the corpus is useful for comprehending source texts. We also found that the corpus is more useful in terms of production than comprehension. The overall number of translation errors made in the translation from Thai into English were fewer than from English to Thai. In addition, the findings obtained have revealed several factors and limitations affecting the use of corpora as translation resources. These findings should be of great help in the improvement of teaching methodology that will enable trainee translators to make the best use of this novel type of translation resources.

1. บทนำ

ถึงแม้ว่าการนำคลังข้อมูลภาษามาประยุกต์ใช้ในสาขาวิชาการแปลจะเพิ่งเริ่มมีขึ้นเมื่อประมาณ 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา แต่การวิจัยด้านการแปลและการเรียนการสอนวิชาแปลที่ใช้คลังข้อมูลภาษาเป็นพื้นฐาน (corpus-based translation) ก็ได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างมาก ผลงานวิจัยและบทความวิชาการต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าคลังข้อมูลภาษาและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์นั้นมีบทบาทที่สำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการแปลในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ประโยชน์ที่เห็นได้เด่นชัดที่สุดประการหนึ่ง คือ การที่สามารถนำคลังข้อมูลภาษามาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนแปลและพัฒนาทักษะของนักแปลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คลังข้อมูลภาษาที่กล่าวถึงนี้หมายถึง ข้อมูลภาษาเขียนหรือภาษาพูด ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้จริงและเก็บรวบรวมอยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ในปริมาณที่มากพอตามเงื่อนไขที่กำหนด เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเรื่องภาษาในด้านต่าง ๆ โดยมักใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า คอนคอร์ดแดนซ์ (concordance) เป็นเครื่องมือในการค้นหาคำหรือข้อความในคลังข้อมูลภาษา นับความถี่คำนวณค่าทางสถิติ และแสดงผลเป็นรายการของคำที่ต้องการสืบค้นในรูป KWIC (Key Word In Context) ที่แสดงคำที่สืบค้นไว้เป็นแนวตรงกันตรงกลางหน้าพร้อมบริบทที่ปรากฏด้านซ้ายและด้านขวา และสามารถจัดเรียงรายการในรูปแบบต่าง ๆ ได้ จึงช่วยให้เห็นการปรากฏร่วมของคำต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างในรูปที่ 1 ซึ่งเป็นการค้นคำว่า “low” และจัดเรียงรายการตามบริบทซ้าย

" Midtown Manhattan's office availability rate—space that is vacant or coming available within 12 months—tumbled to a new [low] of 4.			
900.	ranchers in many areas were concerned about	low	soil moisture levels.
901.	its region were not especially concerned about	low	crop prices.
902.	Bankers expressed concern about	low	levels of farm-derived income but observ
903.	io and Pennsylvania are growing uneasy about	low	water tables, as the planting season app
904.	The district rig count reached a new	low	, down 7 percent in October and another
905.	g available within 12 months—tumbled to a new	low	of 4.
906.	n the S&P 500 later fell back, dropping to a new	low	in January.
907.	urchasing Managers survey fell to another new	low	.
908.	el and ferrous silicone, although producers say	low	inventories may keep prices from droppi
909.	These contacts say	low	mortgage rates are boosting sales in mo
910.	projects corn, soybean and wheat prices to stay	low	throughout 1999 and into 2000.
911.	through the end of the year if interest rates stay	low	.
912.	at buyer interest in existing homes is stoked by	low	interest rates and the long waits facing p

รูปที่ 1 ตัวอย่างการแสดงผลแบบ KWIC ในโปรแกรมคอนคอร์ดเอนซ์

คลังข้อมูลภาษาสามารถจัดประเภทได้หลายลักษณะ เช่น จัดตามลักษณะข้อมูลเป็นคลังข้อมูลภาษาทั่วไป (general corpora) คลังข้อมูลภาษาเฉพาะด้าน (specialized corpora) จัดตามจำนวนภาษาเป็น คลังข้อมูลภาษาเดียว (monolingual corpora) คลังข้อมูลสองภาษา (bilingual corpora) ซึ่งคลังข้อมูลสองภาษานี้ยังสามารถแบ่งย่อยเป็น คลังข้อมูลเทียบภาษา (bilingual comparable corpora) ซึ่งเก็บตัวบทประเภทเดียวกัน มีเนื้อหาเหมือนกันแต่เขียนด้วยภาษาต่างกัน ทำให้เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างระหว่างภาษาได้ และคลังข้อมูลเทียบบท (bilingual parallel corpora) ที่เก็บภาษาที่เทียบระหว่างตัวบทภาษาต้นฉบับและตัวบทฉบับแปล ทำให้สามารถดึงข้อความต้นฉบับและข้อความที่แปลออกมาแสดงพร้อมกันได้

ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา สถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัย ในต่างประเทศได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องประโยชน์ของการใช้คลังข้อมูลหลายประเภทในการสอนและพัฒนาทักษะการแปลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ผลจากการทดลองเหล่านี้ต่างสนับสนุนว่าคลังข้อมูลภาษาเป็นทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อการแปลอย่างยิ่ง แต่ในประเทศไทยการนำคลังข้อมูลภาษามาใช้

ในการเปลี่ยงอยู่ในวงที่จำกัดอยู่มาก เนื่องจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก คลังข้อมูลภาษายังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในหมู่นักแปลและผู้ที สอนวิชาแปลเท่าใดนัก นอกจากนี้แล้ว ยังไม่มีการจัดสร้างคลังข้อมูลภาษา เพื่อใช้ในการแปลขึ้นมาใช้อย่างจริงจังด้วย ประการที่สอง เท่าที่ผ่านมา ยังไม่มีการทำวิจัยเพื่อหาความรู้และแนวทางเกี่ยวกับการใช้คลังข้อมูลภาษา เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนแปลและการพัฒนาทักษะของนักแปล ชาวไทยและเผยแพร่ความรู้เหล่านี้ออกไปให้กว้างขวาง ในปัจจุบันมหาวิทยาลัย หลายแห่งได้เปิดสอนรายวิชาแปลกันอย่างแพร่หลาย การสนับสนุนให้เกิด องค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัยเพื่อเสริมสร้างความพร้อมที่จะนำเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์และคลังข้อมูลภาษามาพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนา ทักษะการแปล เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการในด้านนี้ต่อไปจึงนับได้ว่าเป็น สิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

2. การศึกษาวิจัยเรื่องการใช้คลังข้อมูลภาษาในการแปล

Sinclair (1992) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของคลังข้อมูลภาษาในส่วนของ การแปลไว้กว้าง ๆ ว่าช่วยให้ผู้แปลสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และคุณภาพของงานแปลให้ดียิ่งขึ้นได้ กล่าวคือนักแปลส่วนใหญ่มักจะ ประสบปัญหาในการเลือกใช้คำหรือสำนวนในภาษาปลายทางให้เป็นไปตาม ธรรมชาติเหมือนอย่างเจ้าของภาษา ปัญหาเรื่องความเข้าใจต้นฉบับที่เป็น เอกสารเฉพาะด้านในสาขาที่ผู้แปลอาจไม่มีความรู้ดีพอ หรือปัญหาการเลือก ใช้คำและสำนวนให้สอดคล้องกับรูปแบบภาษาที่ใช้กันในสาขาเฉพาะด้านนั้น นักแปลสามารถใช้คลังข้อมูลภาษามาช่วยในการเลือกคำ (word choice) สำนวน ภาษา (idiomatic expression) คำปรากฏรวม (collocation) ระดับภาษา (register) ฯลฯ ให้ถูกต้องและเหมาะสมรวมทั้งช่วยในการทำความเข้าใจกับ เนื้อหาของเอกสารต้นฉบับได้เป็นอย่างดี เพราะคลังข้อมูลภาษาทำให้ผู้แปล ได้เห็นตัวอย่างการใช้คำและสำนวนในบริบทที่เป็นจริงในเอกสารต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเอกสารเฉพาะสาขา (domain specific texts) ซึ่งแปลได้ ยากกว่าเอกสารทั่วไป

นอกเหนือไปจากที่คลังข้อมูลภาษาจะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว ผลสรุปจากงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาการแปลเชิงประยุกต์ยังแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคลังข้อมูลภาษาเป็นทรัพยากรสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาทักษะการแปล การเรียนการสอนแปลรวมทั้งการทำงานแปลอย่างมากด้วย ดังนี้

2.1 การใช้คลังข้อมูลในการพัฒนาทักษะการแปลและการเรียนการสอนแปล

Bernardini (1997) ได้ทดลองนำคลังข้อมูลภาษาไปใช้ในการสอนแปลภาษาอิตาลีและภาษาอังกฤษ โดยอนุญาตให้ผู้เรียนใช้เวลากับการสำรวจข้อมูลในคลังข้อมูลนานเท่าใดก็ได้ ผู้เรียนมีอิสระที่จะตั้งคำถามเอง เลือกวิธีการหาคำตอบเอง เช่น จะสืบค้นจากคำอะไร จะดูผลลัพธ์ที่ได้จากโปรแกรมคอนคอร์ดแดนซ์ในรูปแบบไหน จะเขียนสรุปผลอย่างไร ฯลฯ Bernardini มองว่าการเรียนแบบนี้มีลักษณะที่เป็นการแสวงหาค้นคว้า (journays of discovery) เพราะคาดเดาไม่ได้ว่าจะได้ผลออกมาอย่างไร ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนในการค้นคว้า การเรียนแบบนี้เน้นที่กระบวนการ (process) ไม่ใช่ผลที่จะได้รับ (product) ผลจากงานวิจัยนี้ชี้ว่าการเรียนการสอนแปลโดยใช้คลังข้อมูลภาษาช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยแม้แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนหรือคำที่คิดว่าเข้าใจดี การใช้คลังข้อมูลภาษายังช่วยในการวิเคราะห์ตีความเอกสารโดยช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ภาษานั้น ๆ ดีขึ้น ทำให้รู้เรื่องเกี่ยวกับคำต่าง ๆ มากขึ้น ที่สำคัญคือผู้เรียนมีความชำนาญที่จะแสวงหาความเข้าใจได้เองต่อไป และเห็นได้ชัดว่าการใช้คลังข้อมูลภาษาทำให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติมเองในภายหลังได้

Bowker (1998, 2003) กล่าวถึงการใช้คลังข้อมูลภาษาว่าเป็นเครื่องมือในการสอนให้ผู้เรียนหาความรู้ทางภาษาและเนื้อหาเพิ่มเติมด้วยตนเอง เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่มักเกิดขึ้นในการทำงานแปลซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เกิดจากการทำความเข้าใจ (comprehension) ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ในสาขานั้นมากกว่าที่จะเกิดจากการขาดความรู้ในภาษาต้นฉบับ และ 2) ส่วนที่เกิดจากการเขียนบทแปล (production) ซึ่งเป็นผลจากการขาด

ความรู้ในภาษาเฉพาะสาขานั้น หรือการขาดความรู้ในการใช้ภาษาปลายทาง ทำให้เลือกใช้ศัพท์ผิด หรือเลือกใช้คำปรากฏร่วม (collocation) ที่ไม่เหมาะสม ปัญหาดังกล่าวนี้จะพบทั้งในการแปลจากภาษาแม่เป็นภาษาที่สอง (L1->L2) หรือจากภาษาที่สองเป็นภาษาแม่ (L2->L1) ในการแปลแบบ L1->L2 นั้น ปัญหาเกิดจากการที่ผู้แปลไม่มีความรู้ในภาษา L2 ดีพอที่จะเลือกศัพท์หรือคำที่เกิดร่วมกันที่เหมาะสมเหมือนเจ้าของภาษานั้นได้ ส่วนในการแปลแบบ L2->L1 นั้นแม้จะดูเหมือนว่าไม่น่ามีปัญหาเพราะภาษาปลายทางเป็นภาษาแม่ของผู้แปลเอง แต่งานแปลที่ต้องทำอาจเป็นงานเขียนเฉพาะสาขา ซึ่งการใช้ภาษาให้เป็นไปตามที่ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นใช้กันก็อาจเป็นปัญหาได้ เพราะภาษาเฉพาะในสาขาเป็นภาษาที่ผู้แปลไม่คุ้นเคย การจะแปลได้ดีนั้น ผู้แปลต้องรู้ว่าจะใช้ศัพท์ สำนวนให้สอดคล้องกับที่ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นใช้กันอยู่ได้อย่างไร Bowker กล่าวว่า การแก้ปัญหาดังกล่าวทำได้โดยการสร้างทรัพยากรการแปลที่เหมาะสมและสอนให้นักแปลรู้จักวิธีในการหาความรู้ทางภาษาและเนื้อหาเพิ่มเติมด้วยตนเอง ซึ่งวิธีหนึ่งที่ทำได้คือการสอนให้นักแปลรู้จักใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลภาษา

2.2 การใช้คลังข้อมูลเป็นทรัพยากรการแปล

ทรัพยากรทั่วไปที่ใช้ในการแปลนั้น ได้แก่ พจนานุกรมและสารานุกรมต่าง ๆ พจนานุกรมที่ใช้เป็นได้ทั้ง พจนานุกรมทั่วไปและพจนานุกรมเฉพาะทาง ข้อจำกัดของพจนานุกรมทั่ว ๆ ไปคือจัดเรียงคำตามลำดับตัวอักษร ทำให้มโนทัศน์ (concept) ต่าง ๆ อยู่แยกจากกัน ส่วนพจนานุกรมเฉพาะทางนั้น แม้บางเล่มอาจให้ข้อมูลคำที่ใช้ร่วมกันบ้างแต่ยังไม่เพียงพอ ที่สำคัญที่สุดคือ การจะเข้าใจความหมายของคำได้อย่างถ่องแท้ นั้น ต้องดูจากบริบทแวดล้อมต่าง ๆ ที่คำนั้นปรากฏ การใช้คลังข้อมูลภาษาประเภทต่าง ๆ จะช่วยให้มองเห็นสิ่งเหล่านี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถพบได้ในพจนานุกรม

Zanettin (1998, 2002) แสดงให้เห็นประโยชน์ของการใช้คลังข้อมูลเทียบภาษาแบบสองภาษา (bilingual comparable corpora) ในการแปลระหว่างภาษาอังกฤษและอิตาลีได้อย่างชัดเจน โดยสรุปว่าการใช้คลัง

ข้อมูลประเภทนี้ช่วยให้ผู้แปลใช้ภาษาแปลได้ดีมากขึ้น เนื่องจากตัวอย่างการใช้ภาษาที่ผู้เรียนพบจากการสืบค้นในคลังข้อมูลช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกคำแปลที่เป็นธรรมชาติตามที่เจ้าของภาษาปลายทางใช้อยู่จริงได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ คลังข้อมูลภาษาช่วยในการเรียนรู้เรื่องศัพท์ (terminology) และเนื้อหา (content) มากขึ้น เช่น คลังข้อมูลเทียบภาษาเฉพาะด้านสามารถนำมาใช้ในการเรียนเพื่อช่วยตรวจสอบคำแปลที่คาดไว้ (hypothesized translation) และหาคำแปลที่เหมาะสมในการแปลเอกสารเฉพาะด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ คลังข้อมูลเทียบภาษายังสามารถใช้เพื่อสำรวจดูประเภท (genre) หรือหัวข้อ (topic) ของเอกสารทำให้มีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้นอีกด้วย

Bowker (1998, 2003) ได้แสดงว่าคลังข้อมูลภาษาเฉพาะทางแบบภาษาเดียว (specialized monolingual corpora) ก็สามารถนำมาใช้เป็นทรัพยากรการแปลที่มีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน โดยทดลองให้ผู้เรียนแปลเอกสารภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์เป็นภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาแม่ของผู้เรียน กลุ่มควบคุมกำหนดให้ใช้แต่ทรัพยากรแบบดั้งเดิม เช่น วารสาร พจนานุกรมภาษาเดียว รวมทั้งพจนานุกรมเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์ด้วย ส่วนกลุ่มทดลองนั้นใช้คลังข้อมูลเฉพาะด้านที่สร้างขึ้น (ทั้งสองกลุ่มสามารถใช้พจนานุกรมสองภาษาได้) สมมติฐานของการทดลองคือกลุ่มทดลองจะมีข้อผิดพลาดในการแปลน้อยกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่าคลังข้อมูลภาษาเฉพาะทางที่เป็นภาษาแม่นั้นเป็นทรัพยากรที่มีประโยชน์ต่อนักแปลแม้ว่าจะเป็นการแปลเป็นภาษาแม่ของผู้แปลเองก็ตาม โดยมีประโยชน์มากกว่าทรัพยากรแบบดั้งเดิมอย่างเห็นได้ชัดใน 3 ด้าน คือ 1) ช่วยให้เห็นเนื้อหาในสาขานั้นได้เร็วขึ้นและถูกต้องมากกว่า ช่วยให้เห็นความหมายของคำได้ดีขึ้น ทำให้มีการแปลผิดเนื่องจากความเข้าใจผิดพลาดน้อยกว่า 2) ช่วยให้เลือกคำแปลได้ถูกต้องเหมาะสม รู้ว่าคำใดมักจะปรากฏร่วมกับคำใด และเลือกใช้ศัพท์เฉพาะทางได้ถูกต้อง และ 3) ช่วยให้เลือกใช้สำนวนภาษาที่เหมาะสมตามแบบอย่างที่ใช้กันอยู่จริงในสาขานั้น

งานวิจัยนี้สนใจที่จะศึกษาประโยชน์ของคลังข้อมูลภาษาเดียวแบบเฉพาะด้านเช่นเดียวกับ Bowker แต่กำหนดว่าภาษาของข้อมูลที่จัดเก็บนั้น

ต้องเป็นภาษาที่สองของผู้เรียนและเป็นทั้งภาษาต้นฉบับและภาษาปลายทางในการแปล ผู้วิจัยจึงสร้างเฉพาะคลังข้อมูลภาษาเฉพาะด้านภาษาอังกฤษเพื่อใช้เป็นทรัพยากรการแปลในงานวิจัยนี้ ทั้งนี้เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้ทรัพยากรแบบดั้งเดิมและคลังข้อมูลภาษาที่มีผลต่อความเข้าใจเนื้อหาของเอกสารในการแปลจากอังกฤษเป็นไทย และต่อความสามารถในการใช้ภาษาสำหรับแปลในการแปลจากไทยเป็นอังกฤษ และศึกษาความแตกต่างของผลของการใช้คลังข้อมูลภาษาเฉพาะด้านภาษาอังกฤษว่าเกิดขึ้นในส่วนของความเข้าใจหรือความสามารถในการใช้ภาษามากกว่ากัน นอกจากนี้ งานวิจัยที่ผ่านมาเป็นการศึกษาประโยชน์ในการแปลระหว่างคู่ภาษาที่มีความใกล้เคียงกัน เช่น ภาษาอังกฤษและภาษาอิตาเลียนหรือภาษาฝรั่งเศส เป็นต้น งานวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นว่าในการแปลคู่ภาษาที่มีความแตกต่างกันมากระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษนี้ คลังข้อมูลภาษาจะเป็นประโยชน์เหมือนที่พบในงานวิจัยอื่น ๆ หรือไม่ และจะมีข้อจำกัดที่เกิดจากลักษณะของความต่างระหว่างภาษาหรือไม่

3. สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่งานวิจัยนี้ต้องการทดสอบมี 2 ประการ คือ 1) การใช้คลังข้อมูลภาษาเฉพาะด้านภาษาอังกฤษจะช่วยลดข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการขาดความเข้าใจเนื้อหาของเอกสารที่แปลในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ในขณะที่คลังข้อมูลดังกล่าวจะช่วยลดข้อผิดพลาดที่เกิดจากความสามารถในการใช้ภาษาในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษแปลได้มากกว่าการใช้ทรัพยากรแบบดั้งเดิม และ 2) การใช้คลังข้อมูลภาษาเฉพาะด้านภาษาอังกฤษช่วยเพิ่มประสิทธิผลการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้ภาษาสำหรับแปลมากกว่าการแปลจากอังกฤษเป็นไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับความเข้าใจเนื้อหาของต้นฉบับ

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 การจัดเตรียมต้นฉบับและสร้างคลังข้อมูล

ขั้นตอนนี้เริ่มด้วยการกำหนดสาขาเฉพาะด้านที่ต้องการศึกษาซึ่งงานวิจัยนี้เลือกสาขาเฉพาะด้านเศรษฐศาสตร์ จากนั้นจึงกำหนดขอบเขตของเนื้อหาข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดเตรียมต้นฉบับและสร้างคลังข้อมูล โดยในงานวิจัยนี้เลือกเนื้อหาที่เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจทั่วไปและการซื้อขายหลักทรัพย์ เนื่องจากหัวข้อทั้งสองเป็นประเด็นที่สำคัญซึ่งมีการกล่าวถึงในการรายงานข่าวเศรษฐกิจตามสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ อยู่โดยตลอด ดังนั้นแม้ผู้แปลจะไม่มีความรู้ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์มากนัก ก็ควรจะพอมีความคุ้นเคยกับเนื้อหาเรื่องดังกล่าวอยู่บ้างเพราะเป็นเรื่องที่ได้ยินได้ฟังอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือผู้วิจัยมีความรู้ในด้านนี้พอที่จะประเมินผลงานแปลได้

จากนั้น ได้มีการจัดเตรียมต้นฉบับเพื่อให้ผู้เรียนทดลองแปลต้นฉบับมีด้วยกันทั้งหมด 4 ชิ้น โดย 2 ชิ้นแรกมีหัวข้อเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจทั่วไป ต้นฉบับภาษาอังกฤษ 1 ชิ้น เป็นรายงาน World Economic Outlook จัดทำโดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Funds) ต้นฉบับภาษาไทย 1 ชิ้น เป็นรายงานสรุปภาวะเศรษฐกิจ และแนวโน้มเศรษฐกิจจัดทำโดยฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย ส่วนต้นฉบับในหัวข้อการซื้อขายหลักทรัพย์อีก 2 ชิ้นแบ่งเป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทยอย่างละ 1 ชิ้นเช่นกัน ภาษาอังกฤษเป็นรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ของ Washington Post Online ภาษาไทยเป็นรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ของข่าวเนชั่นทีวี ต้นฉบับทุกชิ้นมีความยาวประมาณครึ่งหน้ากระดาษ A4 เนื้อหาของต้นฉบับแม้จะเป็นเรื่องเฉพาะด้านแต่จะไม่เจาะลึกมากเกินไปเพราะผู้แปลไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในสาขา

รายงานแนวโน้มเศรษฐกิจ และ World Economic Outlook เป็นการคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไป ในขณะที่รายงานการซื้อขายหลักทรัพย์จากข่าวเนชั่นทีวีและ Washington Post Online เป็นการรายงานกิจกรรม

การซื้อขายประจำวันซึ่งเนื้อหาเหล่านี้ผู้เรียนได้รู้ได้ฟังมาจากรายงานข่าวเศรษฐกิจตามสื่อประเภทต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ แต่ในขณะที่เดียวกันเอกสารดังกล่าวก็มีการใช้คำศัพท์ ลำนวนและวิธีการเขียน (discourse style) ที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคยพอที่จะสามารถแปลได้ทันที ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดหวังว่าผู้เรียนคงจะใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลที่จัดเตรียมไว้ให้เพื่อค้นหาคำศัพท์ ตัวอย่างการใช้คำ ฯลฯ เพื่อให้ได้คำแปลที่ถูกต้องและเหมาะสม (ดูตัวอย่างเอกสารต้นฉบับทั้ง 4 ชิ้นได้ในภาคผนวก ก)

ขั้นตอนที่สำคัญขั้นต่อไปในการทดลองนี้คือ การสร้างคลังข้อมูลที่ถูกแปลจะใช้เป็นทรัพยากรในการทำงานแปล จากวัตถุประสงค์และขอบเขตของงานวิจัยที่กำหนดไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงจัดสร้างคลังข้อมูลภาษาอังกฤษซึ่งเป็นทั้งภาษาต้นฉบับและภาษาปลายทางที่จะใช้ในการทดลอง โดยมีจำนวนคำประมาณ 1,200,000 คำ ประกอบด้วยเอกสารเฉพาะสาขาเศรษฐศาสตร์ที่มีเนื้อหา 2 ส่วน ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจซึ่งมีจำนวนคำประมาณ 900,000 คำ และการซื้อขายหลักทรัพย์ซึ่งมีจำนวนคำประมาณ 300,000 คำ สาเหตุที่จำนวนคำในแต่ละส่วนต่างกันมากเนื่องจากลักษณะเนื้อหาของเอกสารในหัวข้อทั้งสองนั้นมีความแตกต่างกัน เรื่องภาวะเศรษฐกิจนั้นครอบคลุมประเด็นที่หลากหลาย มีศัพท์เฉพาะมากและใช้รูปแบบการเขียนที่ไม่ค่อยตายตัว ในขณะที่การซื้อขายหุ้นรายวันในตลาดหลักทรัพย์มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึงน้อยกว่า คำศัพท์อยู่ในวงแคบกว่า ส่วนใหญ่มักจะใช้คำซ้ำ ๆ และรูปแบบการเขียนที่ค่อนข้างตายตัว แม้ว่าการเก็บข้อมูลในหัวข้อนี้จะมีจำนวนคำไม่มาก แต่ก็น่าจะแสดงตัวอย่างของการใช้ภาษาในเอกสารประเภทนี้ได้ดีพอสมควร แต่สำหรับคลังข้อมูลเรื่องภาวะเศรษฐกิจนั้นจำเป็นต้องมีขนาดใหญ่เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาของเอกสารตามที่อธิบายไว้ข้างต้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดให้คลังข้อมูลในส่วนของหัวข้อแรกมีจำนวนคำที่สูงกว่าหัวข้อที่สอง

งานวิจัยนี้ใช้เกณฑ์ตามแบบอย่างของ Pearson (1998) และ Bowker (2000) ในการวางโครงสร้างของคลังข้อมูลเพื่อให้ประเภทเอกสารที่จัดเก็บมีความสมดุลและครอบคลุมตามความต้องการมากที่สุด กล่าวคือเอกสาร

ที่จัดเก็บนั้นแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เอกสารที่เขียนและอ่านโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์โดยเฉพาะ (expert to expert) เช่น บทความวิจัยในวารสารวิชาการ รายงานในเอกสารวิชาการ 2) เอกสารที่เขียนโดยผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจเขียนเพื่อเผยแพร่แก่ผู้สนใจทั่วไป (expert to public) เช่น รายงานข่าวเศรษฐกิจ รายงานภาวะการชื้อขายหลักทรัพย์ รายงานประจำเดือน/ปีขององค์กร บทวิเคราะห์เศรษฐกิจ การคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจ และ 3) เอกสารที่เขียนโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความรู้แก่นักศึกษาและผู้สนใจ (expert to learner) เช่น ตำรา บทความทั่วไป ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าผู้เขียนเอกสารทั้ง 3 ประเภทนี้ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาเพื่อให้แน่ใจได้ว่าคำศัพท์ จำนวนต่าง ๆ ที่ใช้ในตัวบทนั้นเป็นสิ่งที่ใช้กันอยู่ในแวดวงนี้จริง

เมื่อคัดเลือกเอกสารต้นฉบับและจัดสร้างคลังข้อมูลเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้แน่ใจว่าเอกสารต้นฉบับและคลังข้อมูลที่เตรียมไว้มีความเหมาะสม สอดคล้องกันจริง ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบโดยหาคำสำคัญในเอกสารต้นฉบับแต่ละชิ้น จากนั้นจึงลองใช้โปรแกรมคอนคอร์ดแดนซ์สืบค้นหาคำศัพท์และตัวอย่างการใช้คำสำคัญเหล่านั้นว่ามีปรากฏอยู่ในคลังข้อมูลจริงหรือไม่ ผลการทดสอบอยู่ในเกณฑ์น่าพอใจ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าคลังข้อมูลที่เตรียมไว้ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่บ้างบางประการ กล่าวคือการที่มีจำนวนคำไม่มากนัก ตัวอย่างการใช้คำสำคัญบางคำจึงมีจำนวนน้อย ซึ่งอาจมีผลทำให้ผู้เรียนไม่สามารถหาข้อสรุปได้ชัดเจนพอที่จะตัดสินใจนำไปใช้ในการแปล

4.2 การดำเนินการทดลอง

ขั้นตอนที่สำคัญขั้นต่อไปคือการทดลองให้ผู้เรียนแปลงานโดยใช้คลังข้อมูลที่จัดเตรียมไว้เป็นทรัพยากรในการทำงาน เพื่อศึกษาว่าการใช้คลังข้อมูลมีผลต่อความเข้าใจเนื้อหาของเอกสารที่แปลและต่อความสามารถในการใช้ภาษาสำหรับแปลหรือไม่อย่างไร การดำเนินการทดลองเพื่อตอบคำถามดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.2.1 วิธีการทดลอง

1) แบ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยซึ่งเป็นผู้เรียนระดับมหาบัณฑิต สาขาการแปลและการล่าม คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 30 คน ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน ผู้เรียนทุกคนได้เรียนวิชาการแปลมาแล้วอย่างน้อย 12 หน่วยกิตและมีความคุ้นเคยกับการใช้คลังข้อมูลภาษาและโปรแกรมคอนคอร์ดแดนซ์ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลจากการเรียนวิชาทรัพยากรการแปล

2) จัดเตรียมทรัพยากร 2 แบบเพื่อให้ผู้เรียนใช้ในการทำงานแปลแบบแรกเป็นแบบดั้งเดิม ประกอบด้วยพจนานุกรมทั่วไปสองภาษาและพจนานุกรมเฉพาะด้านสองภาษา (ดูรายการพจนานุกรมที่กำหนดให้ผู้เรียนใช้ในภาคผนวก ข) แบบที่สองเป็นแบบดั้งเดิมและแบบอิเล็กทรอนิกส์ คือเพิ่มคลังข้อมูลเฉพาะด้านที่จัดสร้างขึ้นรวมทั้งโปรแกรม WinConcordance เพื่อใช้สืบค้นข้อมูล

3) เก็บตัวอย่างงานแปลของผู้เรียนทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากผู้เรียนต้องแปลงานจากต้นฉบับ 2 ภาษา แต่ละภาษามี 2 ชิ้น ชิ้นที่ 1 เป็นเรื่องภาวะเศรษฐกิจ ชิ้นที่ 2 เป็นเรื่องการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยแบ่งการทดลองเป็น 4 ครั้ง ครั้งที่ 1-2 ให้แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ครั้งที่ 3-4 ให้แปลจากต้นฉบับภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และกำหนดเวลาแปลให้ชิ้นละ 90 นาที และเพื่อไม่ให้มีข้อสงสัยเรื่องความแตกต่างของผู้เรียน จึงกำหนดให้ผู้แปลทำงานโดยใช้ทรัพยากรในลักษณะที่สลับกัน ดังที่แสดงในตารางที่ 1 (เครื่องหมายดอกจันแสดงว่ากลุ่มนั้นแปลโดยใช้คลังข้อมูลร่วมด้วย)

ตารางที่ 1 การจัดการทดลองการแปล

	ครั้งที่ 1: อังกฤษ->ไทย	ครั้งที่ 2: อังกฤษ->ไทย	ครั้งที่ 3: ไทย->อังกฤษ	ครั้งที่ 4: ไทย->อังกฤษ
กลุ่ม 1	แปลการซื้อขาย หลักทรัพย์	* แปลภาวะ เศรษฐกิจ	แปลการซื้อขาย หลักทรัพย์	* แปลภาวะ เศรษฐกิจ
กลุ่ม 2	* แปลการซื้อขาย หลักทรัพย์	แปลภาวะเศรษฐกิจ	* แปลการซื้อขาย หลักทรัพย์	แปลภาวะ เศรษฐกิจ

4.2.2 ประเมินผลงานแปลของผู้เรียนโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ตรวจสอบข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น โดยเริ่มจากการแบ่งข้อผิดพลาดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ข้อผิดพลาดด้านความสามารถในการใช้ภาษาที่พบในการแปลจากไทยเป็นอังกฤษ และข้อผิดพลาดด้านความเข้าใจเนื้อหาที่พบในการแปลจากอังกฤษเป็นการตรวจสอบข้อผิดพลาดในการแปลจากอังกฤษเป็นไทยกระทำโดยผู้วิจัยหลัก เพราะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและสอนการแปลด้านเศรษฐศาสตร์อยู่แล้ว ส่วนการตรวจสอบข้อผิดพลาดในการแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษนั้นกระทำโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ในฐานะผู้เป็นเจ้าของภาษา และโดยผู้วิจัยหลักในฐานะที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่แปล

2) จัดประเภทและแจกแจงความถี่ข้อผิดพลาดในแต่ละกลุ่มทั้งด้านความสามารถในการใช้ภาษาและด้านความเข้าใจเนื้อหา

3) เปรียบเทียบความถี่ของข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นเพื่อหาว่าข้อผิดพลาดจากสาเหตุใดเกิดขึ้นมากกว่า

4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หรือไม่ใช้คลังข้อมูลภาษา กับผลของการแปลที่เกิดในกลุ่มตัวอย่าง

5. ผลการวิจัย

เพื่อจะตอบสมมติฐานว่า การใช้คลังข้อมูลภาษาเฉพาะด้านภาษาอังกฤษ จะช่วยลดข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการขาดความเข้าใจเนื้อหาของเอกสารที่แปล

ในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในขณะที่คลังข้อมูลดังกล่าวจะช่วยลดข้อผิดพลาดที่เกิดจากความสามารถในการใช้ภาษาในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษแปลได้มากกว่าการใช้ทรัพยากรแบบดั้งเดิม และการใช้คลังข้อมูลภาษาเฉพาะด้านภาษาอังกฤษช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษมากกว่าการแปลจากอังกฤษเป็นไทย ในส่วนแรก ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลเปรียบเทียบจำนวนข้อผิดพลาดที่เกิดจากความสามารถในการใช้ภาษาสำหรับแปลเมื่อแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ และจำนวนข้อผิดพลาดที่เกิดจากการขาดความเข้าใจในเนื้อหาของเอกสารเมื่อแปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทย จากผู้ร่วมทดลองทั้งสองกลุ่ม และในส่วนที่สอง ผู้วิจัยจะให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คลังข้อมูลในการแปลที่เกิดขึ้น

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อผิดพลาด

ในการนับข้อผิดพลาด ผู้วิจัยยึดตามแนวทางของวรรณถ วิมลเฉลา (2532) ซึ่งในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษนั้น ข้อผิดพลาดการแปลออกเป็น 5 ประเภท แต่เนื่องจากข้อผิดพลาดที่เกิดจากการผิดไวยากรณ์ ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการใช้ภาษาไม่เหมาะสมกับทำเนียบภาษา และข้อผิดพลาดอื่น ๆ เช่น การสะกดคำผิด การใช้เครื่องหมายวรรคตอนผิด การแปลตก นั้นไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลภาษา ผู้วิจัยจึงนับเฉพาะข้อผิดพลาดที่เกิดจากการใช้คำผิด และข้อผิดพลาดที่เกิดจากการใช้วลีที่ไม่ใช่สำนวนปกติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการใช้คำผิดซึ่งเป็นประเภทที่พบมากที่สุด สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของข้อผิดพลาดประเภทนี้คือการที่ผู้แปลพยายามแปลคำศัพท์ที่เป็นปัญหานั้นออกมาตรงตัว เช่น คำว่า “ป้องกัน” ในประโยค “นักลงทุนเทขายหุ้นเพื่อป้องกันความเสี่ยง” ผู้แปลหลายคนเลือกแปลคำนี้ว่า “protect” แทนคำว่า “prevent” หรืออาจใช้คำอื่น ๆ ที่สื่อความหมายในทำนองที่แสดงว่าไม่ให้มีความเสี่ยงเกิดขึ้น เช่น “avoid”

2) ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการใช้วลีที่ไม่ใช่สำนวนปกติซึ่งพบมากเป็นอันดับที่สองมีสาเหตุเนื่องมาจากการที่ผู้แปลยึดติดกับต้นฉบับมากเกินไป

และที่สำคัญคือผู้แปลไม่ทราบว่าสำนวนหรือโครงสร้างภาษาที่นิยมใช้กันในสาขาเฉพาะด้านนั้นเป็นอย่างไร เช่น สำนวน “เปิดทำการซื้อขาย” ในประโยค “ดัชนีหุ้นไทยเปิดทำการซื้อขายวันที่ 8 สิงหาคม 2544 ที่ระดับ 321.81 จุด” ควรแปลว่า “open at” หรือ “start trading at” แล้วตามด้วยตัวเลขดัชนี แต่ผู้แปลส่วนใหญ่แปลโดยใช้สำนวน เช่น “open for (securities) trading”, “open for sale”, “start its business day” ซึ่งไม่ได้ผิดหลักไวยากรณ์และสามารถใช้ในบริบทอื่น ๆ ได้ แต่สำนวนเหล่านี้ไม่ใช่สำนวนปกติที่พบในบริบทของรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์

ในส่วนของการประเมินงานแปลของผู้เรียนในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยนั้น ข้อผิดพลาดการแปลก็แบ่งออกเป็น 5 ประเภทตามแนวทางของวรรณถ วิมลเฉลา (2532) เช่นกัน แต่ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการขาดความรู้ด้านไวยากรณ์และโครงสร้างประโยค ข้อผิดพลาดที่เกิดจากความไม่เข้าใจการเชื่อมโยงความคิดระหว่างประโยค และข้อผิดพลาดอื่น ๆ เช่น การแปลตก ซึ่งไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้คลังข้อมูลภาษาจะไม่รายงานในที่นี้ ผู้วิจัยจึงรายงานเฉพาะข้อผิดพลาดจากความไม่เข้าใจคำศัพท์และสำนวน และข้อผิดพลาดจากการขาดความรู้พื้นฐานของเนื้อหาต้นฉบับ ดังตัวอย่างนี้

1) ข้อผิดพลาดที่เกิดจากความไม่เข้าใจคำศัพท์และสำนวนซึ่งพบมากที่สุด สาเหตุสำคัญคือผู้แปลไม่ได้ตรวจสอบความหมายของคำศัพท์และสำนวนนั้นให้ชัดเจนเสียก่อนที่จะแปล ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนแปลคำว่า “sales” ในประโยค “Technology companies continue to report plunging sales and profit” ว่า “การขาย” หรือ “ราคาขาย” ซึ่งไม่ถูกต้อง ในบริบทนี้ คำศัพท์นี้ต้องแปลว่า “ยอดขายสินค้า”

2) ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการขาดความรู้พื้นฐานของเนื้อหาต้นฉบับ เช่น ในประโยคต่อไปนี้ “The World Economic Outlook’s forecast envisages weak growth in the 1st half of 2001, reflecting rapid inventory adjustment and a slowdown in investment spending.”

ผู้เรียนเลือกแปลคำว่า “inventory adjustment” ว่า “การปรับ/ปรับตัว/ปรับเปลี่ยนสินค้าคงเหลือ” ซึ่งไม่ถูกต้องเพราะไม่ได้สื่อความหมายตามที่

ควรเป็นในต้นฉบับ จริงอยู่ที่ “adjustment” มีความหมายตามพจนานุกรมได้เช่นคำแปลต่าง ๆ ข้างต้น แต่เนื่องจากผู้แปลขาดความรู้พื้นฐานในสาขาเฉพาะทางที่ตนแปลอยู่ จึงไม่เข้าใจว่าอันที่จริงแล้ว เมื่อใช้คำว่า “adjustment” กับ “inventory” ในบริบทด้านเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ ซึ่งบ่งชี้ว่าเนื่องจากคาดว่าเศรษฐกิจในอนาคตอาจจะไม่ดี เพราะฉะนั้นก็มีแนวโน้มว่าจะขายสินค้าไม่ได้มาก จึงต้องปรับให้จำนวนสินค้าคงเหลือลดลง โดยการเร่งระบายสินค้าที่มีอยู่หรือสต็อกสินค้าที่ผลิตใหม่ให้น้อยลง ดังนั้น “adjustment” ในกรณีนี้จึงไม่ได้เป็นการปรับเปลี่ยนในลักษณะทั่วไป แต่เป็นการปรับเปลี่ยนที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการลดปริมาณ ด้วยเหตุนี้คำว่า “adjustment” ควรแปลว่า “ปรับลด”

ผลของการนับจำนวนข้อผิดพลาดรวมในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษและจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยปรากฏในตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนข้อผิดพลาดรวมของการแปลเอกสารจากไทยเป็นอังกฤษ

	ชื่อขายหลักทรัพย์		ภาวะเศรษฐกิจ		รวม		
	คำผิด	สำนวนผิด	คำผิด	สำนวนผิด	คำผิด	สำนวนผิด	รวม
กลุ่มที่ใช้คลังข้อมูล	71	44	77	53	148	97	245
กลุ่มที่ไม่ใช้คลังข้อมูล	81	54	80	71	161	125	286

ตารางที่ 3 จำนวนข้อผิดพลาดรวมของการแปลเอกสารจากอังกฤษเป็นไทย

	ชื่อขายหลักทรัพย์		ภาวะเศรษฐกิจ		รวม		
	สำนวน	พื้นความรู้	สำนวน	พื้นความรู้	สำนวน	พื้นความรู้	รวม
กลุ่มที่ใช้คลังข้อมูล	104	28	149	49	253	77	330
กลุ่มที่ไม่ใช้คลังข้อมูล	106	23	196	47	302	70	372

ผลการทดลองในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านิสิตที่แปลเอกสารจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษโดยใช้คลังข้อมูลภาษาจะแปลได้ดีกว่าคือมีการเลือกใช้คำผิดและสำนวนผิดน้อยกว่าเมื่อไม่ใช้คลังข้อมูลภาษา และจากตารางที่ 3 นิสิตที่แปลเอกสารจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยใช้คลังข้อมูลภาษาในภาพรวมก็มีข้อผิดพลาดน้อยกว่าเมื่อไม่ใช้คลังข้อมูลภาษา หลักฐานในเบื้องต้นนี้ จึงสนับสนุนสมมติฐานข้อแรก ที่ว่าการใช้คลังข้อมูลภาษาเฉพาะด้านภาษาอังกฤษช่วยลดข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการขาดความสามารถในการใช้ภาษาสำหรับแปลและความเข้าใจเนื้อหาของเอกสารที่แปลได้มากกว่าการใช้ทรัพยากรแบบดั้งเดิม

สำหรับสมมติฐานข้อสองนั้น เมื่อเปรียบเทียบว่าการใช้คลังข้อมูลภาษาอังกฤษเฉพาะด้านช่วยเพิ่มประสิทธิผลการแปลจากไทยเป็นอังกฤษซึ่งเป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาสำหรับแปลมากกว่าการแปลจากอังกฤษเป็นไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับความเข้าใจเนื้อหาเอกสารต้นฉบับโดยดูจากจำนวนข้อผิดพลาด จะพบว่าในการแปลภาษาอังกฤษเป็นไทย แม้จำนวนข้อผิดพลาดรวมและข้อผิดพลาดที่เกิดจากการไม่เข้าใจศัพท์หรือสำนวนของกลุ่มที่ใช้คลังข้อมูลภาษาจะมีน้อยกว่า แต่จำนวนข้อผิดพลาดที่เกิดจากการขาดความรู้พื้นฐานกลับมากกว่ากลุ่มที่ใช้ทรัพยากรแบบดั้งเดิม ก็อาจจะสรุปในเบื้องต้นได้ว่าสมมติฐานที่ 2 นั้นเป็นจริงในระดับหนึ่งคือคลังข้อมูลภาษาอังกฤษเป็นประโยชน์ต่อการแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษมากกว่าการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทย

5.2 ข้อสังเกตการใช้คลังข้อมูลในการแปล

ในการทดลองการแปลครั้งนี้ นอกจากการนับข้อผิดพลาดดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การแปลที่เกิดขึ้นว่าได้มีการใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลในลักษณะใดบ้าง เพื่อจะสรุปว่าคลังข้อมูลภาษาที่จัดเตรียมให้เป็นประโยชน์ต่อการแปลจริงหรือไม่ และผู้ทดลองได้ใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด

5.2.1 การแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยพบว่ามีการณีที่เกิดขึ้น 3 กรณีดังนี้

1) คลังข้อมูลภาษาเป็นประโยชน์ในการแปลและเห็นได้จากการแปลที่เกิดขึ้น

กรณีนี้เป็นกรณีที่คลังข้อมูลภาษาเป็นประโยชน์ต่อการแปลและผู้เรียนก็สามารถใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลในการแปลได้ตามที่ควร กรณีเช่นนี้มักจะเป็นกรณีที่คำไทยหรือวลีนั้นมีคำแปลเป็นอังกฤษที่ค่อนข้างตรงตัวตามภาษาไทย (direct lexical equivalent) และผู้เรียนสามารถค้นคำแปลที่เหมาะสมได้จากคลังข้อมูลภาษา ตัวอย่างเช่น ในการแปลวลี “เคลื่อนไหวในแดนลบ” คำว่า “แดน” ทำให้ผู้แปลนึกถึงคำแปล เช่น “territory”, “zone”, “region”, “area” แต่เมื่อผู้แปลค้นคำเหล่านี้ในคลังข้อมูลภาษาก็จะพบว่า “territory” ปรากฏร่วมกับ “negative” เป็น “negative territory” ได้ ในขณะที่ไม่พบคำว่า “zone”, “region”, “area” เกิดร่วมกับ “negative” ซึ่งนิสิตกลุ่มที่ใช้คลังข้อมูลสามารถแปลได้ถูกต้องถึง 12 คน ในขณะที่นิสิตที่ไม่ได้ใช้คลังข้อมูลภาษาแปลได้ถูกเพียง 1 คน ตัวอย่างผลการสืบค้นคำว่า “territory” จากคลังข้อมูลมีดังต่อไปนี้

*the Kospi was moving in and out of negative |territory| while the NZE Top 40 index was d
Taiex, which also opened lower, moved in and out negative |territory| before closing the
Taiwan were unable to hang onto morning gains and drifted into negative |territory|
puter, telecom, information technology and banking stocks all were in negative |territory|
, with the telecom, banking, electronics, steel and mining sectors all in negative |territory|*

ในการแปลวลี “งบประมาณขาดดุล” พบว่ามีทั้งผู้ที่แปลว่า “budget deficit” และ “deficit budget” ซึ่งถ้าค้นจากคลังข้อมูลภาษาที่เตรียมไว้ให้ก็จะพบว่ามีแต่การใช้ “budget deficit” ไม่มีคำว่า “deficit budget” เมื่อดูผล

การแปลของนิสิตทั้งสองกลุ่ม ก็พบว่า กลุ่มที่ใช้คลังข้อมูลภาษาแปลได้ถูกต้องว่า “budget deficit” 7 คน กลุ่มที่ไม่ใช้คลังข้อมูลแปลเช่นนี้ 4 คน และกลุ่มที่ใช้คลังข้อมูลแปลผิดว่า “deficit budget” 4 คน แต่กลุ่มที่ไม่ใช้คลังข้อมูลแปลผิดแบบนี้ถึง 8 คน ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่า ในกลุ่มที่มีคลังข้อมูลให้ตรวจสอบนั้น ถ้าหากผู้แปลได้ตรวจสอบกับคลังข้อมูล ก็จะพบคำแปลที่ถูกต้อง ตัวอย่างผลการสืบค้นคำว่า “budget deficit” จากคลังข้อมูลมีดังต่อไปนี้

*Given recent developments, the **budget** deficit as a share of nominal GDP this fiscal the restrained growth of expenditures, brought the unified **budget** deficit down to \$107*
*The federal **budget** deficit has come down considerably in recent years and should subdued rate of increase in nominal outlays, resulted in a **budget** deficit of \$22 billion,*
*The substantial drop in the unified **budget** deficit reduced federal borrowing in the first*

2) คลังข้อมูลภาษาเป็นประโยชน์ในการแปลแต่ผู้แปลไม่ได้ใช้ประโยชน์นั้น

กรณีนี้เป็นกรณีที่แม้ว่าคลังข้อมูลภาษาจะเป็นประโยชน์ในการแปล แต่ผู้แปลอาจจะขาดทักษะความสามารถในการค้นคลังข้อมูล หรือขาดความรอบคอบในการแปล ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลนั้นได้ ตัวอย่างเช่น ในการแปล “ทั้งดัชนีดาวโจนส์และแนสแด็กที่ปรับตัวทำจุดต่ำสุดใหม่ในรอบ 4 เดือน” ควรจะแปล “จุดต่ำสุดใหม่” ว่า “new low” ซึ่งจะพบในคลังข้อมูล 5 ครั้ง แต่เนื่องจากคำว่า “ต่ำสุด” ทำให้ผู้แปลนึกถึงคำว่า “lowest” ซึ่งเมื่อผู้แปลเลือกแปลว่า “lowest point” และตรวจสอบกับคลังข้อมูลก็พบว่ามีการใช้ “lowest point” จริง และเนื่องจากเป็นคำง่าย ๆ จึงนึกว่าใช้ได้ โดยไม่เฉลียวใจว่าเป็นการใช้ในความหมายที่ต้องการหรือไม่ ในกรณีนี้ จึงพบว่าผู้ที่ใช้คลังข้อมูลแปลได้ถูกต้องเพียง 2 คน ในขณะที่ผู้ที่ไม่ใช้คลังข้อมูลแปลไม่ถูกต้องเลย โดยผู้ที่แปลผิดจะแปลเป็น “the lowest point”, “new lowest point” เป็นต้น

ในกรณีนี้ เทคนิคการสืบค้นเพื่อให้เห็นตัวอย่างการเขียนสำนวนดังกล่าวควรเริ่มจากคำว่า “new” ซึ่งตรงกับ “ใหม่” การสืบค้นด้วยคำกว้าง ๆ เช่นนี้อาจให้ผลลัพธ์ออกมามากมาย ขั้นต่อไปจึงต้องทำการ sort เพื่อดูคำที่ปรากฏทางด้านขวาของ “new” โดยเรียงตามตัวอักษร วิธีนี้จะทำให้ได้ผลการสืบค้นคำว่า “new low” ดังนี้

*The district rig count reached a **new** low, down 7 percent in October and another 10 pe*
*The number of operating drilling rigs in Louisiana has reached **new** lows, and contacts*
*space that is vacant or coming available within 12 months - tumbled to a **new** low of 4.*
*twelve months to prices in the S&P 500 later fell back, dropping to a **new** low in January*
*During the day it set a **new** low since listing last September.*

จากตัวอย่างที่พบในคลังข้อมูลข้างต้น ประโยค “ทั้งดัชนีดาวโจนส์และแนสแด็กที่ปรับตัวทำจุดต่ำสุดใหม่ในรอบ 4 เดือน” ควรจะแปลว่า “Both the Dow Jones Industrial Average and Nasdaq adjusted downward to a new low in 4 months.” นอกจากนี้ การสืบค้นต่อไปจากคำว่า “low” ยังให้ตัวอย่างการแปลสำนวนดังกล่าว ซึ่งเกิดในความถี่สูงอีกแบบหนึ่งด้วย นั่นคือการใช้ช่วงเวลาเป็นคำขยายนาม “low” เช่น “a new six-month low” ตัวอย่างผลการสืบค้นคำว่า “low” ในลักษณะดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

*4 percent at 7,150 yen, after falling as low as 7,030 yen, a fresh 22-month **low**.*
*Electric Industrial, which hit a 32-month **low** the previous day, but managed to gain 0.*
*In particular, drywall costs are down, and lumber prices are at an 18-month **low**.*
*meting on heavy foreign selling that dragged the main index down to a nine-month **low**.*
*Taiwan's markets slumped to a six-month **low**.*

ตัวอย่างเหล่านี้ทำให้ทราบว่าวลีข้างต้นอาจแปลได้อีกอย่างหนึ่งซึ่งใช้โครงสร้างที่กระชับและนิยมใช้มากกว่า “a new low in 4 months” ว่า “a new four-month low”.

3) คลังข้อมูลภาษาไม่ได้เป็นประโยชน์โดยตรงในการแปล

กรณีนี้เป็นกรณีที่คลังข้อมูลภาษาไม่เป็นประโยชน์ต่อการแปล เนื่องจากคำหรือวลีนั้นเมื่อแปลเป็นคำไทยแล้วไม่มีความใกล้เคียงกัน ทำให้ผู้แปลไม่สามารถนึกได้ว่าจะสืบค้นคลังข้อมูลด้วยคำอะไร เช่น ในการแปล “มูลค่าการซื้อขาย” คำแปลที่ถูกต้องคือ “turnover” แต่เนื่องจากคำภาษาไทยไม่มีส่วนใดที่ใกล้เคียงกับคำอังกฤษเลย ผู้แปลจะนึกถึงคำว่า “trading” และ “value” ซึ่งตรงกับคำในภาษาไทยแต่ในภาษาอังกฤษไม่ได้ใช้คำนี้ ทำให้คลังข้อมูลภาษาไม่มีประโยชน์ในการแปลในกรณีเช่นนี้ แม้จะมีตัวอย่างคำที่ต้องการปรากฏอยู่ก็ตาม เพราะผู้แปลไม่สามารถนึกหาคำที่ควรจะสืบค้นได้ จึงแปลไปตรงตัวว่า “trading value” ทั้ง ๆ ที่เมื่อผู้แปลตรวจสอบกับคลังข้อมูลจะพบว่าไม่มีคำนี้ปรากฏอยู่เลย แต่เนื่องจากพบคำว่า “trading volume” ซึ่งหมายถึงปริมาณการซื้อขาย ในคลังข้อมูล 7 ครั้ง ผู้แปลจึงคิดว่าก็น่าจะแปล “มูลค่าการซื้อขาย” ว่า “trading value” ได้

5.2.2 การแปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทย

การใช้ประโยชน์คลังข้อมูลภาษาเฉพาะด้านภาษาอังกฤษในกรณีนี้จะแตกต่างจากการแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ คลังข้อมูลภาษาเฉพาะด้านภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต้นฉบับนี้มีบทบาทในลักษณะที่เป็นทรัพยากรให้ผู้แปลตรวจสอบความหมายของคำที่สงสัย หรือใช้เพื่อหาข้อมูลพื้นฐานบางประการเพื่อช่วยให้เข้าใจเนื้อหาเรื่องที่แปล

แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูลการแปลของนิสิต ผู้วิจัยพบว่าคลังข้อมูลภาษาเป็นประโยชน์ในการแปลแต่ผู้แปลไม่ได้ใช้ประโยชน์นั้น โดยที่ผู้แปลมีแนวโน้มที่จะละเลยการตรวจสอบความหมายของคำ โดยเฉพาะเมื่อเห็นว่าคำภาษาอังกฤษนั้นเป็นคำง่าย ๆ แต่ความจริงแล้วมีได้หลายความหมาย ซึ่ง

ถ้าผู้แปลได้ตรวจสอบกับคลังข้อมูลภาษาหรือแม้แต่ตรวจสอบกับพจนานุกรมเสียก่อน ก็จะหาความหมายที่ต้องการได้ ด้วยเหตุนี้เมื่อดูเฟิน ๆ แล้วจึงไม่เห็นประโยชน์จากการใช้คลังข้อมูลภาษาที่เตรียมไว้ให้อย่างชัดเจนในการทดลองครั้งนี้ แต่หากวิเคราะห์ดูโดยละเอียด จะพบว่าคลังข้อมูลภาษานั้นเป็นประโยชน์ เพราะช่วยให้ผู้แปลมองเห็นและเข้าใจความหมายคำนั้น ๆ ในต้นฉบับได้ดีขึ้น ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

ในการแปลคำว่า “tight” แม้ว่า “tight” จะมีคำแปลได้หลายอย่าง เช่น “เข้มงวด” ใน “tight policy” หรือ “คับ” ใน “tight skirt” แต่ในบริบทการแปลทางเศรษฐศาสตร์ที่กำหนดให้นี้ไม่สามารถแปลด้วยคำดังกล่าวได้ คำว่า “tight labor market” จะหมายถึงสภาวะที่แรงงานตึงตัว คือหากคนมาทำงานในตำแหน่งที่ว่างได้ยาก ซึ่งถ้าผู้แปลได้ค้นดูการใช้คำว่า “tight” จากคลังข้อมูลภาษาก็จะสามารถเข้าใจความหมายของคำว่า “tight” ในที่นี้ได้ชัดเจนขึ้นและทำให้เลือกคำแปลภาษาไทยที่เหมาะสมได้ เช่น การใช้ “layoff” ในประโยคที่ขัดแย้งกับ “labor markets remain tight” หรือเมื่อดูตัวอย่างก็จะเห็นคำอธิบายของคำว่า “tight” ที่แสดงให้เห็นว่าในภาวะที่ขาดแคลนแรงงานจะมีการจ้างงานสูง นอกจากนี้ยังสามารถดูได้จากประโยคที่แสดงความเป็นเหตุเป็นผลที่การขาดแคลนแรงงานทำให้ต้องเพิ่มค่าแรงเพื่อดึงคนงานเดิมไว้และดึงดูดให้คนมาสมัครงานมากขึ้น จากตัวอย่างในคลังข้อมูล ผู้แปลจึงควรแปล “tight” ว่า “ตึงตัว” มากกว่าที่จะแปลว่า “ตึงเครียด” “หนาแน่น” หรือ “รัดกุม” ตัวอย่างผลการสืบค้นคำว่า “tight” จากคลังข้อมูลมีดังต่อไปนี้

Even though labor markets remain |tight|, some layoffs were reported.

Labour markets remain extraordinary |tight|, forcing up labor costs.

Service firms say the |tight| labor market is leading to wage hikes.

Labor markets remain very |tight| with unemployment rates at or near historic lows in

Labor markets remained |tight| with continuing wage pressures and shortages of qualified workers.

6. การอภิปรายผล

การวิเคราะห์ผลการทดลองในข้อ 5 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของคลังข้อมูลภาษาเฉพาะด้านภาษาอังกฤษที่มีต่อการแปลระหว่างคู่ภาษาอังกฤษกับภาษาไทยนั้นมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงและแตกต่างจากผลที่พบในงานวิจัยอื่น ๆ ซึ่งศึกษาการแปลระหว่างภาษาที่มาจากตระกูลเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ดังนี้

6.1 บทบาทของคลังข้อมูลภาษา

บทบาทส่วนที่คล้ายคลึงกันก็คือผู้วิจัยพบว่าโดยทั่วไปแล้ว เมื่อแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ คลังข้อมูลช่วยลดข้อผิดพลาดที่เกิดจากการขาดความสามารถในการใช้ภาษาปลายทาง โดยช่วยให้ผู้แปลเลือกใช้คำศัพท์สำนวนได้อย่างเหมาะสมและมีความใกล้เคียงกับการใช้ของเจ้าของภาษามากยิ่งขึ้น จากการได้เห็นตัวอย่างการใช้ที่ปรากฏในคลังข้อมูล ส่วนในกรณีที่แปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทย คลังข้อมูลช่วยให้ผู้แปลสามารถตรวจสอบความหมายของคำศัพท์ให้กระจ่าง โดยเฉพาะคำที่มีความหมายและการใช้ที่หลากหลายและช่วยในการหาข้อมูลพื้นฐานบางอย่างเพื่อช่วยให้มีความเข้าใจเนื้อหาเรื่องที่แปลได้มากขึ้น

สำหรับส่วนที่แตกต่างกันคือผู้วิจัยพบว่าคลังข้อมูลภาษาไม่เป็นประโยชน์ต่อการแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษในกรณีที่คำภาษาไทยไม่มีความใกล้เคียงกับคำภาษาอังกฤษ ทำให้ผู้แปลไม่มีสิ่งที่จะช่วยแนะว่าจะสืบค้นคลังข้อมูลด้วยคำอะไร ดังเช่นที่ได้อธิบายและยกตัวอย่างไว้ในข้อ 5.2.1 (3) ซึ่งกรณีเช่นนี้ยังไม่เคยมีการกล่าวถึงมาก่อนว่าพบในงานที่ศึกษาการแปลระหว่างภาษาที่มาจากตระกูลเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่คู่ภาษาเหล่านั้นมีคำศัพท์จำนวนไม่น้อยที่มาจากรากศัพท์ (stem) เดียวกัน เช่น “economy” (Eng.)/ “economia” (It.) หรือเป็นคำร่วมเชื้อสาย (cognate) เช่น “market” (Eng.)/ “Markt” (Gr.) รวมทั้งคำยืมต่าง ๆ เช่น คำว่า “budget”, “float”, “deficit” ฯลฯ ในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีการยืมไปใช้ในภาษาเยอรมัน ฝรั่งเศสและอิตาลีโดยที่ความหมาย

และรูปคำยังคงเดิม ความคล้ายคลึงกันนี้ทำให้ผู้แปลสามารถใช้เทคนิคการสืบค้นคำแบบ รากศัพท์ + อักขระพิเศษ (stem + wildcard lookup) เช่น หากคำแปลของ “regulation” เป็นภาษาฝรั่งเศสโดยสืบค้นจาก regula* ซึ่งจะได้คำว่า “régularité”, “régularization” มาให้เป็นตัวเลือกกว่ามีความหมายตรงกับคำว่า “regulation” ในบริบทที่ต้องการหรือไม่ ในขณะที่การแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษไม่สามารถทำเช่นนี้ได้

6.2 การใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูล

แม้คลังข้อมูลจะเป็นประโยชน์ต่อการแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ แต่ระดับของการใช้ประโยชน์ได้มากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

6.2.1 ปัจจัยทางด้านภาษาและความหมาย

1) การมีคำเทียบเคียงที่ตรงกัน (direct lexical equivalent) โดยปกติแล้ววิธีการแปลแบบหนึ่ง que ผู้แปลมักเลือกใช้คือการแปลแบบตามตัวอักษร (literal translation) ในการแปลแบบนี้ เมื่อผู้แปลเห็นคำศัพท์ภาษาไทยก็จะพยายามคิดถึงคำเทียบเคียงของศัพท์คำนั้นในภาษาปลายทาง ถ้าทั้งสองภาษามีคำเทียบเคียงที่ตรงกัน ก็จะแปลได้โดยง่าย เช่น ผู้แปลต้องแปลคำว่า “งบประมาณขาดดุล” “งบประมาณ” ตรงกับคำว่า “budget” ส่วน “ขาดดุล” ตรงกับคำว่า “deficit” ดังนั้น คำแปลที่เป็นไปได้ก็น่าจะเป็น “budget deficit” เมื่อผู้แปลได้คำแปลที่เทียบเคียงกันนี้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลเพื่อสืบค้นดูว่าในคลังข้อมูลมีการใช้คำว่า “budget deficit” จริงหรือไม่และที่สำคัญ เป็นการใช้ในบริบทที่ตรงกับต้นฉบับหรือไม่ ด้วย โดยค้นได้โดยตรงจากคำว่า “budget” หรือ “deficit” หรือจากวลี “budget deficit” เลยก็ได้ หากพบว่าการใช้คำแปลดังกล่าวในบริบทที่ตรงกับต้นฉบับจริง ผู้แปลก็จะมั่นใจได้ว่าคำเทียบเคียงที่ตนคิดไว้นั้นน่าจะเป็นคำแปลที่ถูกต้องแล้ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าถ้าคู่ภาษาที่ต้องแปลมีจำนวนคำเทียบเคียง

ที่ตรงกันมาก ผู้แปลก็น่าจะสามารถใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลภาษาได้ในระดับที่สูง เพราะการสืบค้นไม่ซับซ้อน ได้ผลมาง่ายและเห็นชัดเจน สามารถนำผลมาใช้ได้โดยตรง

2) การมีความหมายซ้อนเหลื่อม (semantic overlap) ลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่มีพบในเรื่องการแปลคำศัพท์คือคำหนึ่งคำในภาษาหนึ่งอาจมีความหมายที่ซ้อนเหลื่อมกับคำหลายคำในอีกภาษาหนึ่งได้โดยมีความหมายแก่น (core meaning) ร่วมกันแต่มีความหมายขอบนอก (peripheral meaning) ต่างกัน อย่างไรก็ตาม คำในกลุ่มนี้อย่างน้อยหนึ่งคำก็น่าจะเป็นคำแปลที่ถูกต้อง ซึ่งแน่นอนว่าผู้แปลจะดูแต่เรื่องความหมายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องพิจารณาเรื่องบริบทการใช้ที่ตรงกันในทั้งสองภาษาประกอบด้วย จึงจะสามารถเลือกคำแปลที่ถูกต้องและเหมาะสมได้ ตัวอย่างเช่น คำว่า “แดน” ในประโยค “ราคาหุ้นส่วนใหญ่เคลื่อนไหวอยู่ในแดนลบ” อาจแปลเป็นภาษาอังกฤษได้หลายอย่าง เช่น “zone, area, territory” เป็นต้น คำเหล่านี้กล่าวได้ว่าเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ในบางบริบทอาจสามารถใช้แทนกันได้ บางบริบทก็ใช้แทนกันไม่ได้ แต่ทั้งนี้คำทุกคำเป็นตัวเลือกที่ผู้แปลต้องตัดสินใจว่าคำใดเป็นคำแปลที่ตนต้องการ

ในการเลือกผู้แปลสามารถใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลได้โดยการสืบค้นว่าในบรรดาตัวเลือกเหล่านี้ คำใดที่เหมาะสมที่สุด เช่น ดูว่าตัวเลือกตัวใดปรากฏร่วมกับคำว่า “negative” ซึ่งตรงกับคำว่า “ลบ” ในบริบทเดียวกันกับต้นฉบับบ้าง โดยในขั้นแรกผู้แปลมักจะนึกถึงคำทั่ว ๆ ไป อย่าง “zone” และ “area” ก่อน แต่ผลการสืบค้นไม่พบ “negative zone” และ “negative area” เลย แม้ว่าวลีทั้งสองนี้จะสามารถใช้ได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ก็ตาม การที่ไม่พบตัวอย่างการใช้วลีดังกล่าว (negative evidence) ทำให้ผู้แปลต้องขยายขอบเขตของการสืบค้นเพื่อหาคำแปลที่เหมาะสมต่อไปถึงคำอื่น ๆ ที่มีความหมายซ้อนเหลื่อมกับคำว่า “แดน” อีก และในที่สุดก็พบคำว่า “territory” ซึ่งเกิดร่วมกับ “negative” 11 ครั้ง เมื่อตรวจสอบเรื่องบริบทการใช้แล้วพบว่าตรงกับบริบทในต้นฉบับ ก็แสดงว่าคำแปลที่ถูกต้องของ “แดนลบ” คือ “negative territory” แต่ระดับการใช้ประโยชน์กรณีนี้อาจ

ไม่เท่าสูงเท่ากับข้อ 1) เพราะการสืบค้นซับซ้อนกว่าและต้องทำหลายครั้ง นอกจากนี้ อาจพบว่ามีตัวอย่างการใช้ตัวเลือกหลายตัวในคลังข้อมูล ซึ่งทำให้ผู้แปลมีโอกาสเข้าใจผิดเลือกคำที่ไม่ถูกต้องมาได้

6.2.2 ปัจจัยด้านการใช้ทรัพยากรการแปลและการสืบค้นข้อมูล

4 ประการ คือ

1) คลังข้อมูลต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับประเภทและเนื้อหาของเอกสารต้นฉบับ ทั้งนี้เพราะข้อมูลที่จัดเก็บไว้จะมีผลโดยตรงต่อการสืบค้นเพื่อหาคำแปลที่ต้องการ ในการสร้างคลังข้อมูลต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การต่าง ๆ ในการคัดเลือกเอกสารให้ชัดเจนเพื่อให้คลังข้อมูลที่สร้างขึ้นครอบคลุมตามความต้องการมากที่สุดและสามารถใช้เป็นทรัพยากรในการแปลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เครื่องมือในการสืบค้น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้กับคลังข้อมูล ภาษาคือโปรแกรมคอนคอร์ดแดนซ์ (concordance) โปรแกรมนี้มีหน้าที่หลักคือค้นหาคำที่ต้องการและจัดเรียงคำนั้นพร้อมบริบทที่ปรากฏ ซึ่งผลการสืบค้นนี้นำมาใช้ประโยชน์ในการแปลได้ การที่ผู้แปลจะใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลได้มากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับว่าผู้แปลสามารถใช้โปรแกรมคอนคอร์ดแดนซ์ได้ดีเพียงไร ผู้แปลต้องทราบว่าจะกำหนดให้โปรแกรมค้นหาข้อมูลในลักษณะใดได้บ้าง และเลือกใช้วิธีสืบค้นให้เหมาะสมกับความต้องการ นอกจากนี้ผู้แปลจะต้องทราบว่าโปรแกรมคอนคอร์ดแดนซ์นั้นสามารถแสดงผลการสืบค้นออกมาในลักษณะใดได้บ้าง เช่น การแสดงผลแบบ KWIC (Key-Word In Context) การแสดงรายการความถี่ของคำ การแสดงคำปรากฏร่วมของคำ เป็นต้น ลักษณะการแสดงผลมีความสำคัญเพราะทำให้ผู้แปลสามารถมองเห็นรูปแบบการใช้คำแบบต่าง ๆ ได้ชัดเจนซึ่งจะนำไปสู่การหาคำแปลที่เหมาะสมได้

3) ทักษะการสืบค้นข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อระดับการใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูล ทักษะการค้นที่ผู้แปลควรต้องทราบ

คือวิธีการค้นแบบใดจะให้ผลลัพธ์ที่ตรงต้องการ นอกจากนี้ยังควรรู้จักพลิกแพลงทดลองใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างผสมกัน หรือลองเปลี่ยนคำที่ใช้ในการค้น เช่น ถ้าค้นตรง ๆ จากคำเทียบเคียงที่คิดว่าน่าจะเป็นคำแปลที่ถูกต้องแล้วไม่พบในคลังข้อมูล ก็ลองค้นจากคำปรากฏรวมที่อยู่ในวลีเดียวกันแทน เช่น การแปลคำว่า “แดนลบ” ในข้อ 5.2.1 (1) ว่า “negative territory” ผู้แปลมักเริ่มค้นจากคำว่า “zone, area” ซึ่งไม่พบร่วมกับ “negative” แสดงว่าสองคำนี้ใช้ไม่ได้ แต่ผู้แปลก็อาจไม่ได้นึกถึงคำว่า “territory” ซึ่งเป็นคำแปลที่ถูกต้องอยู่ดี ในกรณีเช่นนี้ ผู้แปลต้องปรับวิธีการค้น โดยไปเริ่มจากคำว่า “negative” แทน และผู้แปลจะพบว่ามีการใช้วลี “negative territory” 11 ครั้ง การค้นด้วยวิธีนี้ช่วยให้ผู้แปลสามารถพบคำตอบที่ต้องการได้

4) ทักษะการวิเคราะห์ การหาข้อสรุปจากผลการสืบค้นและการนำไปใช้ Gavioli (1997) เน้นถึงความสำคัญของปัจจัยข้อนี้ โดยกล่าวว่าแม้ว่าโปรแกรมคอนคอร์ดแดนซ์จะแสดงให้เห็นตัวอย่างการใช้คำในบริบทต่าง ๆ แต่ตัวอย่างเหล่านั้นอาจไม่ได้นำไปสู่คำแปลที่ต้องการได้โดยตรงเสมอไป ในบางครั้งผู้แปลจะต้องวิเคราะห์หาข้อสรุปจากตัวอย่างต่าง ๆ ที่ได้จากคลังข้อมูล และที่สำคัญคือต้องมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างข้อสรุปนั้นกับสิ่งที่ตนกำลังค้นหาอยู่ จึงจะสามารถนำข้อสรุปนั้นไปใช้ในการทำงานแปลของตนได้ ตัวอย่าง เช่น การแปลคำว่า “tight” ผิด (ดู 5.2.2) ก็เนื่องมาจากผู้แปลขาดความสามารถในการวิเคราะห์และหาข้อสรุปจากข้อมูลที่ค้นได้นั่นเอง

7. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการทดลองในงานวิจัยเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าคลังข้อมูลภาษาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการแปลระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทยได้จริง และช่วยให้มองเห็นว่าในการสอนให้ผู้เรียนใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูล ผู้สอนควรจะเน้นที่ใช้ประโยชน์แบบกรณีที่ 2 ซึ่งคำตอบที่ผู้เรียนต้องการนั้นมีอยู่ในคลังข้อมูลแล้วแต่ทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้เรียนสืบค้นออกมาได้ ทั้งนี้เนื่องจากการ

ใช้ประโยชน์ในกรณีที่ 1 เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายด้วยวิธีการสืบค้นที่ชัดเจนตรงไปตรงมาอยู่แล้ว ส่วนการใช้ประโยชน์ในกรณีที่ 3 ซึ่งผู้เรียนต้องเริ่มต้นสืบค้นโดยที่ไม่มีสิ่งชี้แนะใด ๆ เลย ก็ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องที่ยังมีข้อจำกัดอยู่

ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีผลกระทบมากเช่นกันคือเรื่องทักษะในการสืบค้น หากต้องการให้ผู้เรียนวิชาแปลสามารถใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลได้อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยเสนอว่าจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่เอื้อต่อการเสริมสร้างทักษะที่สำคัญดังกล่าว ประการแรก ในการสอนเทคนิคการสืบค้น นอกจากผู้สอนจะต้องสอนวิธีการใช้โปรแกรมคอนคอร์ดแดนซ์ซึ่งเป็นเครื่องมือในการค้นแล้ว สิ่งสำคัญที่ผู้สอนจะต้องเน้นควบคู่ไปด้วยคือต้องบอกวัตถุประสงค์ในการสืบค้นให้ชัดเจนว่าใช้วิธีนั้นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอะไร มิเช่นนั้นผลที่ได้รับจะกลายเป็นว่าผู้แปลมีทักษะในการใช้โปรแกรมคอนคอร์ดแดนซ์เป็นอย่างดี สามารถสืบค้นโดยใช้คำสั่งต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว แต่ไม่เข้าใจว่าทำไปเพื่ออะไร เวลาใช้ในการทำงานจริงจึงมีปัญหา ดังนั้นผู้แปลควรจะได้รับ การฝึกฝนทั้งสองส่วนนี้ไปด้วยกันอย่างมีระบบโดยการทำแบบฝึกหัดที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก เช่นที่เสนอไว้ในงานของ Bowker (2000) ดังนี้

- 1) การหาคำสำคัญในคลังข้อมูลซึ่งก็คือรายการคำที่แสดงเนื้อหา (content words) เมื่อผู้แปลคิดไม่ออกว่าควรจะแปลคำในต้นฉบับเป็นคำอะไร การไล่อ่านคำต่าง ๆ ในรายการคำสำคัญอย่างคร่าว ๆ จะช่วยให้ผู้แปลเริ่มจะมองเห็นคำที่อาจเป็นตัวเลือก (candidate term) ในการแปลได้

- 2) การตรวจสอบคำแปล ผู้แปลสามารถตรวจสอบจากคลังข้อมูลได้ว่าคำเทียบเคียงของศัพท์นั้นในภาษาปลายทางเป็นคำแปลที่เหมาะสมหรือไม่

- 3) การเลือกคำแปลที่เหมาะสมจากคำแปลที่เป็นไปได้หลาย ๆ แบบ ตัวอย่างการใช้ที่พบจากการสืบค้นในคลังข้อมูลจะช่วยในการตัดสินใจและช่วยให้ผู้แปลสามารถอธิบายได้ว่าเหตุใดจึงเลือกคำแปลเช่นนั้น

- 4) การตรวจสอบลำดับคำ เนื่องจากการเรียงลำดับคำในภาษาไทย และภาษาอังกฤษมีความแตกต่างกันในบางส่วน เช่น ลำดับของคำขยายกับ

คำที่ถูกขยาย ในภาษาไทยคำขยายจะอยู่ข้างหลังแต่ในภาษาอังกฤษมักจะอยู่ข้างหน้า ดังนั้นเมื่อแปลวลีที่มีคำขยายก็จะใช้หลักการสลับตำแหน่งของคำขยายกับคำที่ถูกขยาย ผู้แปลสามารถตรวจสอบลำดับคำที่ถูกต้องได้จากการสืบค้นในคลังข้อมูล โดยใช้วิธีค้นแบบซับซ้อน

5) การตรวจสอบเรื่องการใช้ ตัวอย่างการใช้จากคลังข้อมูลจะช่วยให้ผู้แปลสามารถตรวจสอบการใช้ที่เหมาะสมและเลือกคำแปลที่เป็นไปตามที่เจ้าของภาษาใช้อยู่จริงได้

6) การหาคำแปลที่เป็นไปได้สำหรับศัพท์ที่ไม่รู้จัก คือการหาคำแปลของคำศัพท์ที่ผู้แปลเข้าใจความหมายแต่ไม่ทราบว่าจะแปลศัพท์คำนั้นว่าอย่างไรในภาษาปลายทาง ซึ่งอันที่จริงแล้วคำแปลที่ต้องการนั้นก็มีอยู่ในคลังข้อมูล แต่ปัญหาก็คือผู้แปลจะสืบค้นอย่างไรจึงจะหาคำแปลนั้นพบ วิธีที่ทำได้และน่าจะได้ผลดีที่สุดคือเริ่มค้นจากคำที่ผู้แปลทราบและเป็นคำที่มักปรากฏร่วมกับคำที่เป็นปัญหาอยู่ ผลการสืบค้นซึ่งเรียงตามตัวอักษรทางด้านขวาและด้านซ้ายของคำที่สืบค้นจะช่วยให้ผู้แปลมองเห็นวลีที่มีคำ ๆ นั้นปรากฏอยู่ด้วยความถี่สูง วลีเหล่านี้อาจจะเป็นคำแปลที่เป็นไปได้ของคำที่ต้องการ

ผลจากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ในบรรดาการสืบค้นทั้ง 6 แบบข้างต้นนั้น ผู้สอนน่าจะเน้นที่แบบสุดท้ายมากที่สุด ทั้งนี้เพราะนอกจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษกับภาษาไทยส่วนหนึ่งจะมีลักษณะของการซ้อนเหลื่อมกันทางความหมายแล้วยังมักจะใช้การแปลซึ่งอยู่ในรูปวลีมากกว่าที่จะแปลโดยการบัญญัติคำศัพท์ขึ้นมา เช่น คำว่า “turnover” แปลว่า “มูลค่าการซื้อขาย” เป็นต้น แต่ในกรณีของคำลักษณะที่เป็นศัพท์เดี่ยว ๆ เช่นนี้ ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องยากที่จะสืบค้นจากคลังข้อมูลได้ ถ้าผู้แปลไม่รู้จักศัพท์คำนั้นมาก่อน ก็คงจะแปลอย่างตรงตัวว่า “trading value” ซึ่งดูเหมือนว่าจะใช้ได้ แต่จริง ๆ แล้วใช้ไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษและคำภาษาไทยอยู่ในรูปวลีเหมือนกัน วิธีการค้นแบบที่ 6 นี้จะให้ได้ผลดีเช่นตัวอย่างในข้อ 6.2.2

นอกจากนี้แล้ว ยังมีข้อจำกัดในส่วนของการสืบค้นอีกข้อหนึ่งซึ่งเห็นได้ชัดเจนเช่นกันคือกระบวนการสืบค้นจากคลังข้อมูลเป็นสิ่งที่ใช้เวลามาก

เมื่อเทียบกับการใช้ทรัพยากรแบบดั้งเดิม เช่น พจนานุกรมต่าง ๆ แต่พจนานุกรม โดยเฉพาะพจนานุกรมเฉพาะด้านก็ยังมีข้อด้อยที่สำคัญอย่างหนึ่งเมื่อเทียบกับคลังข้อมูลคือ มักจะให้แต่คำแปลโดยไม่แสดงบริบทหรือตัวอย่างการใช้ คำศัพท์ซึ่งมีความสำคัญมากในการเลือกคำแปลที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้แม้ว่า ต้องใช้เวลาในการสืบค้นจากคลังข้อมูลค่อนข้างมาก แต่ผลลัพธ์ที่ได้นั้น สามารถใช้ประโยชน์ในการแปลได้กว้างและชัดเจนกว่า ในการเรียนการสอน ผู้สอนอาจช่วยประหยัดเวลาให้ผู้เรียนใช้ในการสืบค้นได้ โดยจัดเตรียมรายการ คำสำคัญทั้งหมดในคลังข้อมูลพร้อมด้วยความถี่เรียงจากมากไปหาน้อยไว้ ให้พร้อมที่ผู้เรียนจะใช้เพื่อดูขอบเขตของคลังข้อมูลและหาคำที่อาจเป็นตัว เลือกในการแปลได้

หนึ่ง ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยถือว่าข้อผิดพลาดที่พบเป็นผลมาจากการใช้หรือไม่ได้ใช้ทรัพยากรการแปล และถือว่าผู้ทดลองได้พยายาม ใช้ทรัพยากรที่กำหนดให้อย่างเต็มที่ แต่ในการปฏิบัติจริง ผู้ทดลองบางคน อาจอาศัยพื้นความรู้เดิมของตนเองในการแปลบางกรณีก็ได้ ในงานวิจัย ต่อ ๆ ไป จึงอาจจัดให้มีการสัมภาษณ์ผู้ทดลองหรือให้ผู้ทดลองตอบแบบสอบถามหรือเขียนรายงานอธิบายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการแปลเพื่อนำมา ประกอบการวิเคราะห์ด้วย ซึ่งจะให้ผลสรุปที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปก็คือ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการทดลอง ที่แสดงให้เห็นบทบาทของการใช้คลังข้อมูลภาษาที่มีต่อการแปลระหว่าง คู่ภาษาอังกฤษกับภาษาไทยว่าในการแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ คลังข้อมูล ภาษาช่วยให้ผู้แปลเลือกใช้คำแปลและสำนวนภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้แปลยังสามารถใช้ศัพท์เฉพาะด้านได้ถูกต้อง รู้ว่าคำใดควรใช้ ร่วมกับคำใดด้วย สำหรับการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทย คลังข้อมูลภาษา ช่วยให้เข้าใจความหมายของคำและเนื้อหาเฉพาะสาขาได้ดีขึ้น ที่สำคัญผล การทดลองช่วยให้ตระหนักถึงปัจจัยและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีผลต่อการ ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และคลังข้อมูลภาษาในการแปล ซึ่งข้อมูลที่พบนี้จะช่วยให้สามารถพัฒนาหาแนวทางและวิธีการในการนำคลัง

ข้อมูลภาษามาใช้สอนวิชาการแปลและฝึกให้ผู้เรียนใช้คลังข้อมูลภาษาเป็นทรัพยากรในการทำงานแปลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการแปลโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษให้ดียิ่งขึ้นได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- วรรณถ วิมลเฉลา. (2532). **คู่มือสอนแปล** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์.
- Bernardini, S. (1997). A 'trainee' translator's perspective on corpora. *Paper given in the 1997 International Conference on Corpus Use and Learning to Translate*, held at Bertinoro, Italy.
- Bowker, L. (1998). *Using Specialized Monolingual Native-Language Corpora As A Translation Resource: A Pilot Study*. *Meta*, XLIII, 4. [online]. Available from: <http://www.erudit.org/erudit/meta.v43no4/bowker/bowker.html> [Accessed 21/11/04].
- _____ (2000). Towards a methodology for exploiting specialized target language corpora as translation resources. *International Journal of Corpus Linguistics*. 5(1): 17-52.
- _____ (2003). Corpus-based applications for translator training. In: Granger, S., Lerot, J. and Petch-Tyson, S. (eds). *Corpus-based Approaches to Contrastive Linguistics and Translation Studies*. Amstersam: Rodopi, pp. 169-183.
- Gavioli, L. (1997). Exploring texts through the concordancer: guiding the learner. In: Whichman, A., Fligelstone, S., McEnery, T. and Knowles, G. (eds). *Teaching and language corpora*. London: Longman, pp. 83-89.

- Pearson, J. (1998). *Terms in Contexts*. Amsterdam: John Benjamins.
- Sinclair, J. (1992). The automatic analysis of corpora. In: Svartvik, J. (ed.). *Directions in Corpus Linguistics*. Proceedings of Nobel Symposium 82, Stockholm 1991. Berlin and New York: Mouton de Gruyter, pp. 379-397.
- Zanettin, F. (1998). *Bilingual Comparable Corpora And The Training Of Translators*. *Meta*, XLIII, 4. [online]. Available from: <http://www.erudit.org/erudit/meta.v43no4/zanettin/zanettin.html> [Accessed 12/12/04].
- _____ (2002). Corpora in translation practice. *Proceedings of the First International Workshop on Language Resources for Translation Work and Research*, held at Spain, pp. 10-14.

ภาคผนวก ก

ต้นฉบับงานชิ้นที่ 1:

Dow Falls Below 10,000

(NYTimes) -- Stock prices tumbled for the fourth straight day yesterday amid fears that corporate profits are unlikely to rebound anytime soon and consumer spending may finally be slowing for the first time since early April, the Dow Jones industrial average closed below 10,000 mark. Yesterday's 171.32-point drop left the Dow at 9919.58, down more than 500 points or 1.7 percent for the week. The Nasdaq composite index, which topped 5000 at the height of the high-tech boom, ended the day below 1800 for the first time since April. The index closed at 1791.68, down 51.49 or 2.79 percent. Investors, who had pushed stocks higher in the spring in hope that the economy will pick up steam by fall, have registered their disappointment by selling off their stocks. Since June, the Dow industrials have fallen 10 percent and the Nasdaq, 15 percent.

Technology companies continue to report plunging sales and profit, and bad economic news from Europe and Japan has worried investors that all the world's major economies may be shrinking at once. Continued consumer spending kept the US. Economy growing just barely in the second quarter, despite a sharp drop in business investment. But with corporate profits weak, Wall Street fears that further layoffs this fall could undermine consumer confidence, sending the country into recession and worsening slump in the rest of the world.

US economic growth showed a crawl during the 3 months to June, the Commerce Department reported this week. Many economists

believe that with companies having worked off most of their excess inventories and the Federal Reserve moving aggressively to lower interest rates, the economy is poised for a rebound later this year. But investors seem to be more focused on corporate profits than economic forecasts—and what they see is not particularly encouraging.

ต้นฉบับงานชิ้นที่ 2:

After a strong start, economic growth in the U.S. slowed sharply during the year 2000. Real GDP expanded at a 5 percent annual rate in the first half of 2000, outpacing even the most optimistic projections of potential growth, and the Federal Reserve appropriately raised interest rates in response to increasing inflation risks. Growth slowed to an annual rate of just 1 percent in the 4th quarter, reflecting mainly the surge in energy prices and the tightening of financial conditions, including the drop in the Nasdaq and U.S. dollar appreciation. During the course of the year, warnings of slower sales and earnings growth resulted in substantial markdowns in the valuations of many leading high-tech companies, and the U.S. dollar retreated modestly from its peak. At the turn of the year, business and consumer confidence dropped sharply. The downturn in activity has been most severe in manufacturing. While consumer spending growth is decelerating, consumer demand and residential construction appear to have provided moderate support to real activity in the 1st quarter of 2001.

The World Economic Outlook's forecast envisages weak growth in the 1st half of 2001, reflecting rapid inventory adjustment and a slowdown in investment spending. The strength of domestic demand relative to output growth in 2000 led for the 3rd consecutive year to

a substantial widening of the current account deficit. The gap was 4 percent of GDP in 2000—significantly larger than in other major advanced economies. With the budget surplus increasing, the widening deficit entirely reflected increasing private investment and declining household saving. Substantial capital inflows, partly in response to the perceived increase in trend productivity growth in the U.S., led to further appreciation of the U.S. dollar.

Though CPI inflation has edged up to about 2 percent, the slowdown has diminished inflation risks. If activity continues to grow at below-potential rates, as expected, pressures on resource utilization should ease, albeit with a lag. At the same time, however, labor markets remain tight by historical standards, and the growth rate of unit labor costs is rising. Also a sharp depreciation of the U.S. dollar could boost import prices. The balance of these factors will depend crucially on the evolution of labor productivity.

ต้นฉบับงานชิ้นที่ 3:

ดัชนีหุ้นไทยเปิดทำการซื้อขายวันที่ 8 สิงหาคม 2544 ที่ระดับ 321.81 จุด ปรับตัวลดลง 1.44 จุด มูลค่าการซื้อขายช่วงเปิดตลาด 219 ล้านบาท นักวิเคราะห์คาดว่า วันนี้ดัชนีอาจปรับตัวลดลงตามตลาดหุ้นต่างประเทศ ทั้งดัชนีดาวโจนส์และแนสแด็กที่ปรับตัวทำจุดต่ำสุดใหม่ในรอบ 4 เดือน จากข่าวลบที่เข้ามาในตลาด คือตัวเลขการส่งออกและนำเข้าของสหรัฐลดลงสู่ระดับต่ำสุดนับตั้งแต่ต้นปี 2000 ทำให้นักเศรษฐศาสตร์มองว่าอาจมีการปรับลดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประจำไตรมาสที่ 2 ลงอีก โดยต้องดูการประกาศตัวเลขดัชนีชี้นำเศรษฐกิจในคืนนี้ นอกจากนี้ ยังจะมีการประชุมคณะกรรมการนโยบายการเงินของธนาคารกลางสหรัฐในวันรุ่งขึ้น ซึ่งคาดว่าจะปรับลดอัตราดอกเบี้ยลงอีก 0.25% ต่ำสุดในรอบ 7 ปี จาก 3.75% เหลือ 3.5% เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายในด้วย

ตลาดหุ้นในภูมิภาคเอเชียเองก็ส่งผลกระทบต่อตลาดหุ้นไทยเช่นกัน โดยเฉพาะตลาดหุ้นญี่ปุ่น ดัชนีนี้เคยลดลงต่ำสุดในรอบ 16 ปี จุดให้ตลาดหุ้นอื่น ๆ ในภูมิภาคปรับตัวลดลงตามกันถ้วนหน้า ราคาหุ้นในตลาดหุ้นไทยส่วนใหญ่เคลื่อนไหวอยู่ในแดนลบ นักลงทุนต่างชาติเพื่อป้องกันความเสี่ยงแต่ยังมีแรงซื้อเพื่อเก็งกำไรจากนักลงทุนต่างชาติเข้ามาบ้างในหุ้นกลุ่มธนาคารพาณิชย์ กลุ่มสื่อสารและไฟแนนซ์ซึ่งเป็นหุ้นกลุ่มที่มีมูลค่าหุ้นตามราคาตลาดสูง หนุนให้ดัชนีหุ้นไทยปรับตัวลดลงไม่มากนัก เมื่อเทียบกับตลาดอื่น ๆ ในเอเชีย โดยปิดตลาดที่ระดับ 319.70 จุด ลดลง 3.55 จุด ด้วยมูลค่าซื้อขาย 4,792 ล้านบาท

ต้นฉบับงานชิ้นที่ 4:

การคาดการณ์เศรษฐกิจไทยในปี 2543 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยคาดว่าจะอยู่ในระดับร้อยละ 4.5 ในด้านการผลิต การผลิตภาคอุตสาหกรรมขยายตัวในอัตราร้อยละ 7.0 โดยมีอุตสาหกรรมที่สามารถส่งออกได้เป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้ภาคนอกการเกษตรขยายตัวในอัตราร้อยละ 5.4 ขณะที่ภาคการเกษตรขยายตัวในอัตราร้อยละ 2.2 ส่วนความต้องการภายในประเทศคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในขณะที่ภาครัฐบาลได้ลดบทบาทในการกระตุ้นเศรษฐกิจลง โดยคาดว่ารัฐบาลจะมีงบประมาณขาดดุลงบประมาณร้อยละ 5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ลดลงจากร้อยละ 5.3 ในปี 2542 ภาคเอกชนจะมีบทบาทในการฟื้นตัวเศรษฐกิจมากขึ้น การลงทุนโดยรวมคาดว่าจะขยายตัวในอัตราร้อยละ 8.5 เนื่องจากการเพิ่มศักยภาพของอุตสาหกรรมที่ต้องการแข่งขันในตลาดโลกเป็นสำคัญ การบริโภคขยายตัวในอัตราร้อยละ 5.3 ชะลอลงเล็กน้อยตามการใช้จ่ายภาครัฐ การใช้จ่ายภาคเอกชนคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม มีปัจจัยเสี่ยงจากการว่างงานที่อาจจะเพิ่มขึ้นเนื่องจากการปรับโครงสร้างของภาคเอกชน รวมทั้งอัตราการขยายตัวของสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคของสถาบันการเงิน

ด้านเสถียรภาพ คาดว่าจะยังดีต่อเนื่อง โดยดัชนีราคาผู้บริโภคจะขยายตัวในอัตราร้อยละ 2.5-3.0 ตามการเพิ่มขึ้นของราคาในตลาดโลก

การเกินดุลบัญชีการค้าคิดเป็นสัดส่วนต่อผลผลิตมวลรวมภายในประเทศลดลง ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 7.7 พันล้านดอลลาร์ ส่วนดุลการชำระเงิน ยังคงเกินดุลอยู่ ในด้านภาวะการเงิน คาดว่าสภาพคล่องทางการเงินโดยรวมจะยังมีอยู่มาก โดยเฉพาะในช่วงครึ่งแรกของปี จึงจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการฟื้นตัวของการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงิน

ภาคผนวก ข

รายการพจนานุกรมที่กำหนดให้ผู้เรียนใช้มีดังนี้

1. Collins Cobuild English Dictionary
2. SE-ED's Modern English-Thai Dictionary
โดย ดร.วิทย์ เทียงบูรณธรรม
3. คำอธิบายประมวลศัพท์ธุรกิจที่ใช้ทั่วไปในภาษาอังกฤษ
โดย ม.ร.ว.สฤษดิ์ดิคุณ กิตติยากร
4. พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์
โดย วันรักษ์ มิ่งมณีนาคินและคณะ
5. รวมศัพท์เศรษฐกิจ การค้า การเงินระหว่างประเทศ
โดย ศิริพร สัจจามันท์
6. พจนานุกรมศัพท์เศรษฐกิจและการเงิน
โดย สันติ วิริยะรังสฤษฏ์และคณะ
7. พจนานุกรมไทย-อังกฤษ
โดย ดำเนิน การเด่น และเสฐียรพงษ์ วรรณปก
(ใช้เฉพาะในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ)